

Corona Virus Outbreak : The International Law Sanitary Measures

Siwarut Laikram* and Phooknapa Phaladej

Walailak University International College, Walailak University,
Nakhon Si Thammarat 80160, Thailand

*Corresponding author's e-mail: siwarut.la@wu.ac.th

Received: February 24, 2020

Revised: April 6, 2020

Accepted: May 10, 2020

การแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา กับมาตรการสุขอนามัยทางกฎหมายระหว่างประเทศ

ศิวรุฒ ลายคราม* และ ผุคนภา พลเดช

วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช 80160

*อีเมล: siwarut.la@wu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความทางวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบหลักการทางกฎหมายไทยและกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา ซึ่งมีความท้าทายและเป็นประโยชน์หลากหลายประการสำหรับการใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาข้ามพรมแดนที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม การลงทุน รวมถึงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ในวิกฤติครั้งนี้แต่ละประเทศนอกจากมาตรการทางสาธารณสุขแล้ว มาตรการทางกฎหมายภายในและกฎหมายระหว่างประเทศนับว่าเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เพื่อควบคุมการแพร่กระจายของไวรัสโคโรนา จากการคาดการณ์ว่าการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาจะรุนแรงขึ้นในอนาคตเนื่องจากการเดินทางและการส่งออกนำเข้าสินค้าที่ไร้พรมแดน ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องหาแนวทางเพื่อตอบสนองการเร่งพัฒนาเศรษฐกิจ ในขณะที่การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาจากสัตว์สู่มนุษย์และมนุษย์สู่มนุษย์ยังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง บทความนี้จึงมีประเด็นทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายทั้งในและต่างประเทศเนื่องจากรัฐบาลจำเป็นต้องถ่วงดุลทั้งด้านสุขภาพและมูลค่าทางเศรษฐกิจเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะมากที่สุด ฉะนั้นรัฐบาลต้องพิจารณาถึงมาตรการสุขอนามัยทางกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

อาทิ กฎอนามัยระหว่างประเทศ อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าและภาษีศุลกากร หลักจรรยาบรรณการท่องเที่ยว เป็นต้น

คำสำคัญ: การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา, กฎหมายระหว่างประเทศ, มาตรการสุขอนามัย

Corona Virus Outbreak: The International Law Sanitary Measures

Siwarut Laikram* and Phooknapa Phaladej

Walailak University International College, Walailak University,
Nakhon Si Thammarat 80160, Thailand

*Corresponding author's e-mail: siwarut.la@wu.ac.th

Abstract

The purpose of this academic article is to examine the legal principles of both Thai and International legal measures that deal with the Corona Virus outbreak. There are several challenges and benefits in approaching legal measures to solve the Corona Virus outbreak problem across the boundaries which affect the economy and society in various aspects including the tourism industry. In this crisis, each country legislates public health measures and issues both internal and international legal measures as tools to control the Corona Virus outbreak. As the Corona Virus epidemic is predicted to be more severe in the future due to travelling and the borderless importation and exportation of goods, Thailand has to take action in response to the situation. Whereas the Corona Virus outbreak from animal to human and human to human continues dramatically, economic development must not be impeded. This article, therefore, analyzes both domestic and international legal measures that the government needs to take into consideration to

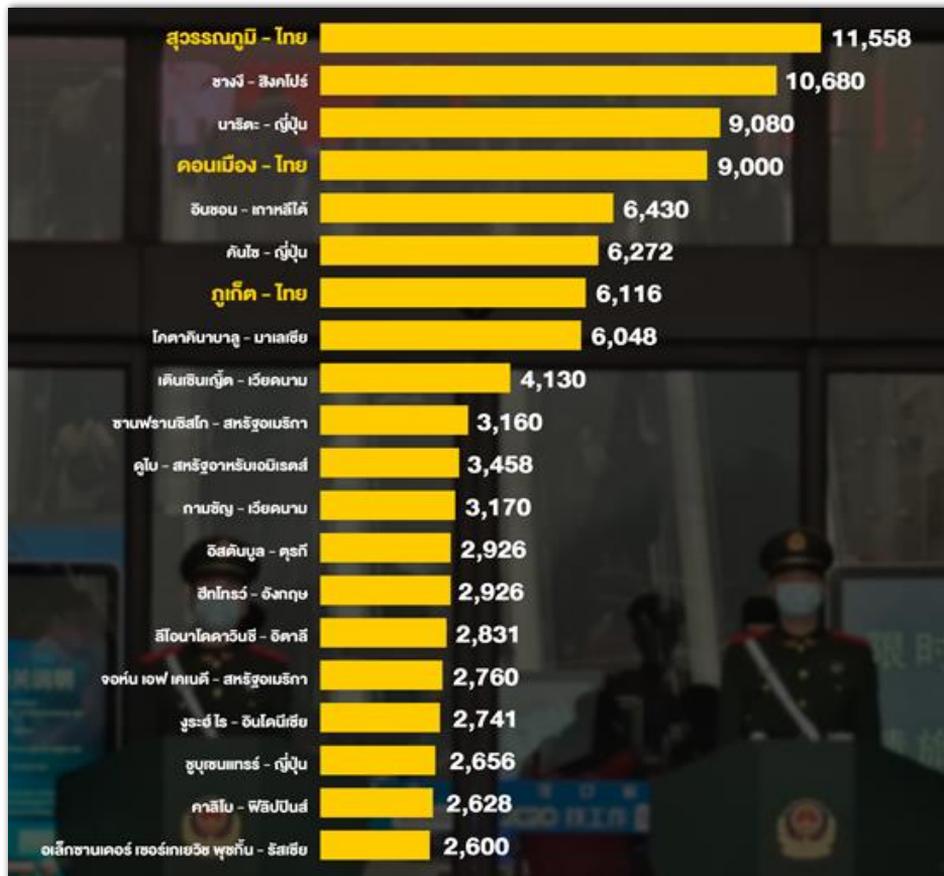
counterbalance public well-being and economic value. The issues concerning international law sanitary measures include the International Health Regulations, the Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora, the General Agreement on Trade and Tariff, and the Global Code of Ethics for Tourism.

Keywords: Corona Virus Outbreak, International Law, Sanitary Measures

บทนำ

ปัจจุบันนอกจากฝุ่นพิษขนาดเล็ก 2.5 ไมครอนที่คุกคามสุขภาพประชาชนแล้ว มหันตภัยร้ายอีกอย่างหนึ่งที่กำลังแพร่ระบาดคือ ไวรัสโคโรนาหรือที่เรียกกันว่าโรคอู่ฮั่น โดยปัจจุบันมีการประมาณกันว่าในรอบ 20 ปีที่ผ่านมาของเชื้อโรคใหม่ (emerging disease) มีการกลับมาอีกครั้งของเชื้อโรคที่เคยเกิดขึ้นแล้วในอดีต โดยส่วนใหญ่มีต้นตอมาจากผลิตภัณฑ์สัตว์ (Wacharapluesadee, 2016) การแพร่ระบาดของโรคติดต่อในปัจจุบันจากสัตว์สู่คนและกลายเป็นคนสู่คนไม่ใช่เป็นปรากฏการณ์พิเศษที่เพิ่งเกิดขึ้น แต่เป็นเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นแล้วในอดีต โดยมีสาเหตุมาจากโรคระบาดที่มักจะมีต้นตอมาจากสัตว์แล้วแพร่ระบาดมาสู่คน เช่น โรคฉี่หนู โรคไลม์ หรืออีโบลา ทั้งนี้มีงานวิจัยที่สนับสนุนแล้วว่า ค้างคาวเป็นแหล่งรังของโรคไวรัสโคโรนา (Coronavirus, CoV) หลากหลายชนิด ซึ่งรวมทั้งเชื้อไวรัสอื่นๆ อีกด้วย อาทิ โรคซาร์ส และโรคเมอร์ (Choi, 2007) ประเทศไทยซึ่งเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยค้างคาวอย่างน้อย 139 ชนิดทั่วประเทศ โดยมีรายงานการพบไวรัสสายพันธุ์ชนิดเดียวกันนี้ในต่างประเทศ ฉะนั้นจึงเป็นสัญญาณเตือนให้มีการเฝ้าระวังก่อนการแพร่เชื้อไวรัสเรื่อยมา จนในที่สุด *ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่* ได้กลายพันธุ์ติดต่อจากคนสู่คนได้โดยตรง (Chokevivat & Posayanonda, 2009)

องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ประกาศให้การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่เป็น "การระบาดใหญ่" หรือ pandemic (WHO, 2020) หลังจากเชื้อลุกลามไปอย่างรวดเร็วในทุกภูมิภาคของโลก สำหรับประเทศไทยเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการระบาดของเชื้อไวรัส เนื่องจากไทยเป็นประเทศที่มีนักท่องเที่ยวชาวจีนเข้ามาเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังเป็นประเทศที่มีเที่ยวบินตรงจากอู่ฮั่นมาลงมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ทั่วโลก ซึ่งพบว่าสนามบินสุวรรณภูมิเป็นสนามบินปลายทางที่รับผู้โดยสารจากอู่ฮั่นมากกว่าสนามบินอื่นๆในโลก ในขณะที่สนามบินดอนเมืองและภูเก็ตก็ติดอันดับหนึ่งในสิบ ในทางกลับกันชาวไทยก็เดินทางไปท่องเที่ยวประเทศจีนมากขึ้น (Wattanasareekhun, 2020)

ภาพที่ 1 การจัดอันดับ 20 สนามบินที่คนอยู่อื่นบินไปมากที่สุดระหว่างวันที่ 30 ธันวาคม 2019 ถึงวันที่ 22 มกราคม 2020 ตามจำนวนที่นั่งบนเครื่องบิน

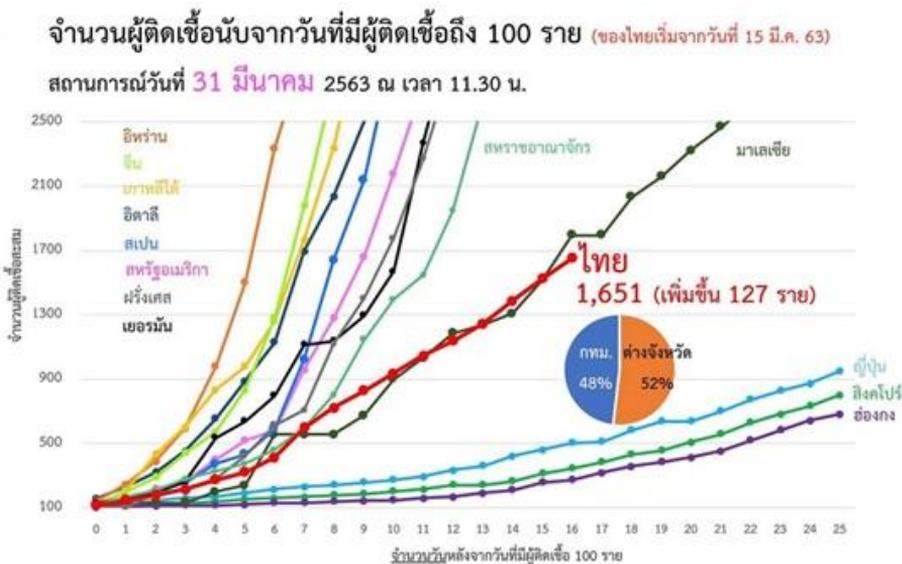
ที่มา: Workpoint News (2020)

ผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรน่าจะมีการเริ่มแรกคือ มีไข้สูง 37.5 องศา ไอแห้งๆ เจ็บคอ ครั้นเนื้อครั้นตัว หลังจากนั้นราว 1 สัปดาห์จะมีปัญหาหายใจติดขัด ผู้ป่วยอาการหนักจะมีการปอดบวมอักเสบ ไตวาย และอาจเสียชีวิตในที่สุด ฉะนั้นจึงควรรีบพบแพทย์ทันทีโดยเฉพาะผู้สูงอายุ ผู้ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ เป็นต้น นอกจากนี้ไวรัสโคโรน่าสามารถแพร่กระจายจากคนสู่คนโดยการถูกไอ จาม หรือ

สัมผัสกับสารคัดหลั่งของผู้ป่วย ดังนั้นทุกคนควรดูแลตนเองเพื่อให้ร่างกายห่างไกลจากเชื้อไวรัสโคโรนาเพราะปัจจุบันยังไม่มีวัคซีนป้องกัน จึงต้องรักษาตามอาการของผู้ป่วย (WHO, 2020) ขณะที่กรมควบคุมโรคแนะนำว่าผู้ที่เดินทางมาจากพื้นที่เสี่ยงการระบาด เช่น จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ มาเก๊า ฮองกง สิงคโปร์ ไต้หวัน มาเลเซีย และเวียดนาม ควรได้รับการพบแพทย์อย่างเร่งด่วน (WHO, 2020)

ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่เป็นชนิดที่ไม่เคยพบในมนุษย์มาก่อนจึงทำให้นักวิทยาศาสตร์ขาดองค์ความรู้ของโรค เมื่อเป็นเช่นนี้จึงไม่อาจนิ่งนอนใจได้เพราะไวรัสโคโรนาสามารถพัฒนาเพิ่มศักยภาพความรุนแรงได้ตลอดเวลาจึงต้องเฝ้าติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด ทั้งนี้องค์การอนามัยโลกได้แนะนำวิธีการป้องกันตนเองเพื่อลดความเสี่ยงจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ เช่น หมั่นล้างมือหรือเช็ดด้วยแอลกอฮอล์ การไม่ใช้สิ่งของร่วมกับผู้อื่น หลีกเลี่ยงการอยู่ในสถานที่แออัด หลีกเลี่ยงการเข้าใกล้คนที่ไอหรือจามโดยใส่หน้ากากอนามัยเพื่อป้องกัน และพยายามอย่าสัมผัสใบหน้า ดวงตา จมูก และปาก (WHO, 2020)

สถานการณ์ปัจจุบันพบว่าไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ได้เพิ่มศักยภาพขึ้นตามที่เคยมีข้อกังวลและคาดการณ์ไว้ โดยเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2563 พบว่ามีจำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ในประเทศไทยเพิ่มอีก 127 ราย ทำให้ยอดสะสมของผู้ที่ได้รับการยืนยันว่าติดเชื้อไวรัสโคโรนาในประเทศไทยอยู่ที่ 1,651 คน โดยมีผู้รักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลจำนวน 1,299 คน ส่วนผู้ป่วยอีกจำนวน 342 คนรักษาหายแล้ว และมีผู้เสียชีวิตถึง 10 ราย (WHO, 2020) นอกจากนี้ทุกพื้นที่ไม่เว้นแต่โรงพยาบาลขาดแคลนหน้ากากอนามัย เจลทำความสะอาด เครื่องมือแพทย์ ในหลายจังหวัดมีการประกาศมาตรการบังคับใช้กฎหมายโดยเฉพาะและยังพบว่าบางพื้นที่เสี่ยงมีการปิดเมือง Lockdown ไปก่อนมาตรการเคอร์ฟิวของรัฐบาลในวันที่ 3 เมษายนที่ผ่านมา หลายมาตรการดังกล่าวส่งผลให้ประชาชนกลับภูมิลำเนาต่างจังหวัด และก่อให้เกิดเพิ่มจำนวนผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่อย่างรวดเร็ว (National Research Council of Thailand, 2020)

ภาพที่ 2 จำนวนผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา ของวันที่ 31 มีนาคม 2020 ณ เวลา 11.30 น.
ที่มา National Research Council of Thailand (2020)

นอกจากนี้การเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ที่ไร้พรมแดน (Globalisation) โดยนานาชาติทำการติดต่อค้าขายระหว่างประเทศอย่างเสรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การการค้ามีนโยบายลดอุปสรรคทางการค้าเพื่อให้การส่งออกและนำเข้าสินค้าระหว่างประเทศปราศจากอุปสรรคกำแพงภาษีศุลกากร (WTO, 2020) และการเดินทางในยุคปัจจุบันที่สะดวกมากขึ้นจึงทำให้การกระจายของเชื้อไวรัสโคโรนาได้ง่ายขึ้น การระบาดครั้งนี้จึงส่งผลกระทบต่อทั้งด้านการค้าและการลงทุน ธุรกิจอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การโรงแรม เป็นต้น (Toebes, 2015) ทั้งนี้มีงานวิจัยยืนยันว่าการระบาดเช่นนี้ใช้ระยะเวลาไม่นานโดยโลกาภิวัตน์หรือโลกไร้พรมแดนเป็นตัวเชื่อมโยงให้ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ เดินทางได้เร็วขึ้น เช่น ผู้โดยสารรถไฟระหว่างประเทศ ผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศ เป็นต้น ปัจจุบันมีหลากหลายธุรกิจที่ได้รับผลกระทบ เช่น ภาคอุตสาหกรรมบริการ ภาคธุรกิจคมนาคมขนส่งสินค้าและการบริการทางอากาศ

ปัจจัยเหล่านี้เป็นตัวเร่งให้เกิดการแพร่เชื้อโรคทั้งจากสัตว์สู่คนและกลายพันธุ์มาเป็นคน สู้คนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นบทความนี้จึงนำเสนอมาตรการทางกฎหมายระหว่าง ประเทศและกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องสำหรับประเทศไทยท่ามกลางความขัดแย้ง ระหว่างความสมดุลประโยชน์ด้านสุขภาพ (Health Benefits) และคุณค่าทางด้าน เศรษฐกิจ (Economic Value) เพื่อให้บรรลุผลประโยชน์ของประเทศชาติ (Bank of Thailand, 2020)

มาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศ

ประการแรก ได้แก่ กฎอนามัยระหว่างประเทศ (The International Health Regulations 2005) ประกอบด้วย 196 ประเทศซึ่งไม่ครอบคลุมทั่วโลก ดังนั้นจึงไม่ครอบคลุมถึงการบริหารจัดการการแพร่ระบาดของประเทศที่ไม่ได้เป็น สมาชิก เช่น ไต้หวัน (Cheng, & Wong, 2020) ดังนั้นผู้แทนไต้หวันจึงไม่สามารถเข้าร่วมการประชุมของสมัชชาองค์การอนามัยโลกได้ตั้งแต่ปี 2016 แต่ไต้หวันยังสามารถเข้าร่วมการประชุมในฐานะผู้สังเกตการณ์ที่ไม่มีสิทธิลงคะแนนเสียงได้เท่าที่นั้น จนกระทั่งจีนได้อ้างข้อมติขององค์การสหประชาชาติปี 1971 ในการรับรองว่าจีนเป็นผู้แทนโดยชอบด้วยกฎหมายของไต้หวันเพียงหนึ่งเดียว ดังนั้นการดำเนินมาตรการ ต่างๆ ในองค์กรระหว่างประเทศจึงดำเนินการผ่านจีนตลอดมา ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ ลำบากในการแก้ปัญหาไวรัสโคโรนา แต่ดูเหมือนว่ารัฐบาลไต้หวันสามารถรับมือกับ สถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะเคยมีประสบการณ์การแพร่ระบาดไวรัสในอดีตและมีมาตรการทางกฎหมายอย่างเด็ดขาด (Blanchard, 2020)

สำหรับมาตรการทางกฎหมายที่สำคัญได้แก่ มาตรการเฝ้าระวัง การเตรียมการ การแจ้งเตือน การรายงาน การตั้งจุดประสานงานระดับชาติเพื่อรับมือภาวะฉุกเฉิน ไวรัสโคโรนา ตลอดจนสนับสนุนเครื่องมือและจัดส่งบุคลากรทางการแพทย์แต่จะต้อง เป็นไปตามอำนาจอธิปไตยของรัฐนั้นๆ เพราะการที่ผู้แทนระดับสูงขององค์การอนามัย โลกจะเดินทางเข้าไปยังประเทศจีนเพื่อปรึกษาหารือ และดำเนินมาตรการต่างๆ นั้นไม่

สามารถเข้าไปดำเนินการได้ผลการ แต่ในความเป็นจริงจะต้องพิจารณาถึงประเด็นความร่วมมือทางกฎหมายระหว่างประเทศ” อีกด้วย (WHO, 2020)

ภาพที่ 3 นายทีโดรส อัดฮานอม กีบรีเยซุส ผู้อำนวยการใหญ่องค์การอนามัยโลกเข้าพบกับประธานาธิบดีสีจิ้นผิง (Xi Jinping) ของจีน ณ กรุงปักกิ่ง
ที่มา: Bloomberg Press. (2020)

อนึ่งตามกฎหมายระหว่างประเทศ ข้อที่ 6 กำหนดว่าให้รัฐภาคีประเมินเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในประเทศและแจ้งเหตุต่อองค์การอนามัยโลกภายใน 24 ชั่วโมง (WHO, 2020) จึงมีประเด็นทางกฎหมายว่ารัฐบาลจีนได้ปฏิบัติตามพันธกรณีข้อที่ 6 ของกฎหมายระหว่างประเทศมากน้อยเพียงใด เพราะแพทย์ได้ส่งคำเตือน (Notification) เรื่องเชื้อไวรัสโคโรนา แต่ถูกสั่งห้ามให้หยุดการเผยแพร่ข้อมูลนอกจากนี้ในทางปฏิบัติเป็นขั้นตอนพิจารณาที่ไม่ง่าย เพราะต้องมีการประเมินภาวะ

ทางสาธารณสุขหรือทางการแพทย์อย่างรอบคอบก่อนการแจ้งเหตุต่อองค์การอนามัยโลก ฉะนั้นการแจ้งเหตุที่เร็วเกินไปอาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของรัฐนั้น เช่น ความเสี่ยงที่จะโดนมาตรการห้ามนำเข้าสินค้าและการคมนาคมระหว่างประเทศ ฉะนั้นมาตรการทางกฎหมายควรตีความอย่างเคร่งครัด เช่น ข้อที่ 6 ใช้คำว่า “โดยแจ้งเหตุทุกเหตุการณ์ในประเทศที่อาจมีส่วน (which may constitute) ทำให้เกิดภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ” ฉะนั้นจึงสมควรแจ้งเหตุต่อองค์การอนามัยโลกในระดับความเสี่ยงที่ไม่ต้องถึงระดับที่ปรากฏอาการชัดเจนของโรคติดต่อร้ายแรงก็ได้ (WHO, 2020)

ภาพที่ 4 แพทย์หญิง มาร์กาเรต ผู้ได้รับรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหิดลนำนายทีโดรส อัดฮานอมกิบรีเยซุส ขึ้นเวทีภายหลังจากการชนะการเลือกตั้งผู้อำนวยการองค์การอนามัยโลก

ที่มา: Bloomberg Press (2020)

ประการที่สอง ได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora: CITES) หรืออนุสัญญาไซเตส โดยมีวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าและพืชป่าในโลกเพื่อประโยชน์แห่งมวลมนุษยชาติโดยเน้นทรัพยากรสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์หรือมีการคุกคามทำให้มีปริมาณลดลง จนอาจเป็นเหตุให้สูญพันธุ์ วิธีการอนุรักษ์ของอนุสัญญาไซเตสก็คือ การสร้างเครือข่ายทั่วโลกในการควบคุมการค้าระหว่าง ประเทศ (International Trade) ที่เกี่ยวกับสัตว์ป่าและพันธุ์พืชแต่ไม่ควบคุมการค้าภายในประเทศ สำหรับชนิดพันธุ์อื่นๆ (Native Species) ทั้งนี้ประเทศไทยก็เป็นสมาชิกอนุสัญญาไซเตสโดยตามอนุสัญญานี้ได้แบ่งบัญชีออกเป็นสามประเภท โดยบัญชีที่หนึ่งได้ห้ามค้าสัตว์ป่าและพันธุ์อย่างเด็ดขาดยกเว้นเพื่อการศึกษาและเพาะพันธุ์เท่านั้น เช่น เสือไฟ ชะนิมังกูสมเสร็จ เต่ามะเฟือง เสือโคร่ง กวางผา พะยูนหรือหมูน้ำ เลียงผา กระซู่ แรด บัญชีสองเป็นบัญชีของชนิดพันธุ์สัตว์ป่าและพันธุ์พืชที่ใกล้สูญพันธุ์และยังอนุญาตค้าขายได้แต่จะต้องมีหนังสืออนุญาตให้ส่งออก และการส่งออกนั้นจะต้องไม่มีผลกระทบต่อการค้าดำรงอยู่ของสัตว์หรือพรรณพืชชนิดนั้นๆ เช่น ลิงลม ลิงแสม หมาในเหยี่ยวรุ้ง นกเป็ดหงส์ และบัญชีสามเป็นพันธุ์สัตว์ป่าหรือพันธุ์พืชที่ได้รับความคุ้มครองอย่างน้อยในอีกประเทศหนึ่งแล้ว การค้าจะทำได้เมื่อมีหนังสือรับรองจากประเทศถิ่นกำเนิด เช่น หมาจิ้งจอก กูมวูเซา นกกระทาดงอกสีน้ำตาล ชะมดหางสั้นหางปล้อง คำถามก็คือ แล้วอนุสัญญาไซเตสมาเกี่ยวข้องกับโรคระบาดของไวรัสโคโรนาได้อย่างไร ดังที่กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่าจุลินทรีย์ก่อโรคในสัตว์เป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดโรคระบาดหลายโรค นอกจากนี้ต้นตอของเชื้อไวรัสโคโรนามาจากการกินอาหารสัตว์ป่า ซึ่งอาจเป็นค้างคาวหรือตัวนิ่ม ซึ่งสำหรับตัวนิ่มเป็นสัตว์ที่อยู่ในบัญชีที่ 1 ของอนุสัญญาไซเตส จึงห้ามค้าขายเด็ดขาดเพราะใกล้สูญพันธุ์ โดยที่ผ่านมามีปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ไทยได้จับกุมผู้ลักลอบค้าตัวนิ่มเพื่อส่งออกไปยังประเทศจีนและเวียดนามหลายร้อยตัว ซึ่งเป็นมูลค่าจำนวนมหาศาล ดังนั้นหากต้องการป้องกันการระบาดของโรคติดต่อจากสัตว์ในอนาคตรแล้วทางการไทยจะต้องตรวจตราให้มีการลักลอบค้าสัตว์ระหว่างประเทศอย่างผิด

กฎหมายโดยไม่เว้นเฉพาะตัวนี้รวมถึง ชะมด หรือสัตว์ป่าอื่นๆ ที่คนนิยมบริโภคกัน (Ministry of Agriculture and Cooperatives, 2020)

ประการที่สาม ได้แก่ ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าและภาษีศุลกากร (General Agreement on Trade and Tariff : GATT) คือหลักการไม่เลือกปฏิบัติซึ่งประกอบด้วยหลักปฏิบัติที่ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง (Most Favored Nation Treatment : MFN) และหลักปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติ (National Treatment : NT) แต่อย่างไรก็ตาม GATT/WTO ได้มีข้อยกเว้นทั่วไป (General Exception) ที่บัญญัติไว้ในข้อ 20 กล่าวคือ รัฐอาจใช้มาตรการห้ามนำเข้าสินค้าบางประเภทหากมาตรการนั้นเป็นมาตรการที่จำเป็นในการคุ้มครองสุขภาพของมนุษย์ และการใช้มาตรการดังกล่าวไม่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติหรือใช้อย่างอำพองใจหรือเป็นการกีดกันทางการค้าอย่างแอบแฝง (Hilf, 2001) มาตรการห้ามนำเข้าตามข้อที่ 20 (b) จัดว่าเป็น “ยาแรง” ที่ผ่านมามีคดีที่สามารถอ้างข้อยกเว้นข้อที่ 20 (b) สำเร็จมีอยู่ไม่กี่คดี เช่น คดีห้ามนำเข้าแร่ใยหิน (Asbestos) (Howse & Tuerk, 2001) และคดีห้ามนำเข้ายางเก่าที่ใช้แล้วหรือยางหล่อดอกใหม่ (Retreaded Tyres) เพราะว่าข้อยกเว้นทั่วไปเป็นกลไกระงับข้อพิพาทขององค์การการค้าโลกต้องทำผ่านทางคณะผู้พิจารณาและองค์กรอุทธรณ์ ดังนั้นจึงต้องตีความอย่างเคร่งครัด โดยส่วนมากการประสบความสำเร็จในการอ้างข้อยกเว้นตามข้อที่ 20 จึงกระทำโดยยาก (Gray, 2008)

สำหรับประเทศที่เริ่มใช้มาตรการห้ามนำเข้า (import ban) สินค้าประเภทผลิตภัณฑ์จากสัตว์ (animal products) รวมถึงวัตถุดิบ (Raw Materials) จากประเทศจีนคือ สาธารณรัฐอาร์มีเนียมีมาตรการห้ามนำเข้าสินค้าจากจีนจนกว่าองค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (World Organization for Animal Health : OIE) และองค์การการค้าโลก (WTO) จะประกาศอย่างเป็นทางการว่าประเทศจีนปลอดจากเชื้อไวรัสโคโรน่าแล้ว นอกจากนี้สาธารณรัฐอาเซอร์ไบจานเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ใช้มาตรการชั่วคราวห้ามนำเข้าปศุสัตว์ ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ อาหารทะเล รวมถึงสัตว์ป่าเพื่อแสดงในสวนสัตว์ สำหรับประเทศในอาเซียนที่เริ่มมีการพูดถึงมาตรการชั่วคราว

ห้ามนำเข้าหรือจำกัดการนำเข้าผลิตภัณฑ์จากสัตว์และสินค้าเกษตรจากจีนก็คือ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย (WTO, 2020)

ประการที่สี่ ได้แก่ หลักจรรยาบรรณการท่องเที่ยวโลก (The Global Code of Ethics for Tourism) โดยองค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization) คือ หลักจรรยาบรรณที่ไม่ใช่สนธิสัญญาระหว่างประเทศจึงไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายในระดับระหว่างประเทศ แต่เป็นเพียงการรวบรวมหลักปฏิบัติที่ดีในเรื่องการท่องเที่ยวทั่วไป โดยมีใจความสำคัญอยู่ในข้อที่ 6 (2) ว่าด้วยภาระหน้าที่ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยว กล่าวคือ ผู้ประกอบอาชีพทางการท่องเที่ยวและผู้มีอำนาจรัฐควรให้ความเอาใจใส่ต่อความมั่นคงความปลอดภัย การป้องกันอุบัติเหตุ ความปลอดภัยในเรื่องอาหาร และการป้องกันสุขภาพแก่ผู้ที่ทำงานในสถานประกอบการ (Duffy & Smith, 2004) ในทำนองเดียวกันควรยอมรับพันธกรณีที่อาจมีขึ้นโดยกฎข้อบังคับของประเทศ และจะต้องจ่ายค่าชดเชยอย่างยุติธรรมในเหตุการณ์ที่ผู้ประกอบการได้ละเลยต่อพันธกรณีตามสัญญา ฉะนั้น ผู้ประกอบการสถานที่พักต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวควรจัดทำมาตรการเชิงป้องกันแก่นักท่องเที่ยวรวมถึงบุคลากรของผู้ประกอบการด้วย เพื่อลดและป้องกันการติดเชื้อโรค อาทิเช่น การทำความสะอาดอุปกรณ์ต่างๆ ในโรงแรม เช่น ที่กดลิฟต์ ราวบันได ลูกบิดและที่จับประตู รวมถึงการใช้เครื่องฟอกอากาศในห้องรับแขก เป็นต้น เพื่อลดการเกิดโรคระบาด (Fennell, 2014)

ตัวอย่างเช่น มาตรการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่รัฐในประเทศอินเดียเป็นกลไกที่บัญญัติไว้ภายใต้ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 118 คือ เมื่อประชาชนไม่เชื่อฟังตามคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่รัฐย่อมได้รับโทษ รัฐบาลอินเดียออกมาตรการไม่แข็งบังคับไม่ให้ประชาชนออกจากบ้าน lockdown เพื่อหยุดยั้งการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส ซึ่งถูกจับตามองจากนานาชาติเพราะเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับผลกระทบทางตรงจากการมีประชากรเป็นอันดับสองของโลกและมีดินแดนติดกับสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยมีผู้ติดเชื้อกว่า 700 คนและเสียชีวิต 16 ราย ณ วันที่ 27 มีนาคม 2563 (Worldometers, 2020) รัฐบาลอินเดียใช้มาตรการปิดประเทศ (lock

down) และภายหลังมีการประกาศภาวะเคอร์ฟิวเพิ่มเติมซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมากโดยมีใจความสำคัญคือ ประชาชนทุกคนต้องอยู่ภายในที่พักของตนในระหว่างเวลา 07.00 น. ไปจนถึงเวลา 21.00 น. รวม 14 ชั่วโมงต่อวัน และสามารถออกจากที่พักของตนได้ระหว่างเวลา 21.01 น. จนถึงเวลา 06.59 น. เท่านั้น ตลอดจนมีมาตรการปิดสถานที่ราชการและบริษัทเอกชนทั้งหมด รวมถึงเที่ยวบินทั้งในและต่างประเทศงดให้บริการไปจนกว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาจะคลี่คลายลง เว้นแต่อนุญาตให้ร้านอาหาร ร้านขายของชำ ร้านขายผัก ผลไม้ และเนื้อสัตว์เปิดทำการได้ตามปกติ แต่ก็ยังส่งเสริมให้ประชาชนเลือกวิธีการส่งสินค้าผ่านระบบอีคอมเมิร์ซแทน หากผู้ใดฝ่าฝืนกฎหมายจะถูกลงโทษหรือจับกุมตามมาตรา 144 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของอินเดีย (Tandon, 2020)

ภาพที่ 5 เจ้าหน้าที่ตำรวจอินเดียใช้ไม้กระบองลงโทษผู้ละเมิดมาตรการ Lock down
ที่มา: Radio France International (2020)

นอกจากนี้ในรัฐจัมมูและแคชเมียร์ของอินเดีย เจ้าหน้าที่รัฐใช้ตราประทับบนหน้าผากและแขนโดยเป็นหมึกที่ลบไม่ออกภายใน 2 สัปดาห์ เพื่อให้ง่ายต่อการมองเห็นและจับกุม หากประชาชนละเมิดมาตรการทางกฎหมายจะถูกลงโทษ ทั้งนี้ในตราประทับมีข้อความว่า “Corona Lockdown Violator” (Basavaraj, 2020) โดยจะมีการว่ากล่าวตักเตือนและให้ผู้กระทำความผิดวิดิพื้น กระโดดตบ และให้แขวนป้ายคำว่า “เห็นแก่ตัว” หรือ “ไร้ความรับผิดชอบ” เพื่อให้เกิดความอับอายในที่สาธารณะ เนื่องจากผู้กระทำความผิดได้ออกจากบ้านโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร (Sidiq, 2020)

ภาพที่ 6 และ 7 : ตราประทับบนหน้าผากและแขนโดยเป็นหมึกที่ลบไม่ออกภายใน 2 สัปดาห์

ที่มา: Times now news (2020)

สำหรับประเทศอื่นๆ ในโลกมีการออกมาตรการทางกฎหมายใกล้เคียงกัน โดยส่วนใหญ่จะเน้นในเรื่องการควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของโรค เช่น ประเทศสิงคโปร์มีมาตรการห้ามชาวต่างชาติที่เดินทางมาจากเกาหลีใต้ อิหร่าน และทางตอนเหนือของอิตาลีในช่วง 14 วัน เดินทางเข้าประเทศ ส่วนพลเมืองสิงคโปร์และผู้มีถิ่นที่อยู่ถาวรในสิงคโปร์ที่มีประวัติการเดินทางไปยังประเทศดังกล่าวจะถูกกำหนดให้กักตัวอยู่ในเคสสถาน 14 วัน ส่วนประเทศญี่ปุ่น รัฐบาลกำหนดห้ามชาวต่างชาติที่เดินทางมาจากมณฑลหูเป่ย์และมณฑลเจ้อเจียง ในช่วง 14 วัน เดินทางเข้าประเทศ รวมถึงห้ามชาวต่างชาติที่ถือพาสปอร์ตที่ออกโดยสองมณฑลข้างต้นเดินทางเข้าประเทศ นอกจากนี้

ยังมีมาตรการให้บริษัทต่างๆ ใช้นโยบายให้พนักงานทำงานจากที่บ้านเพื่อลดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส สำหรับประเทศมาเลเซีย มีการกำหนดให้นายจ้างที่มีลูกจ้างเดินทางมาจากไทย ญี่ปุ่น จีน ฮองกง และสิงคโปร์ ต้องจัดให้ลูกจ้างเข้ารับการตรวจร่างกายทันที โดยนายจ้างเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย และนายจ้างต้องจ่ายค่าตอบแทนแก่ลูกจ้างหากช่วงเวลาในการกักตัวเกินจำนวนสิทธิในการลาป่วย (Piyawattapanit, 2020)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศ

มาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศ	ประเด็นสำคัญ
ประการแรก คือ กฎอนามัยระหว่างประเทศ	มาตรการเฝ้าระวัง การเตรียมการ การแจ้งเตือน การตั้งจุดประสานงานเพื่อรับมือภาวะฉุกเฉินไวรัสโคโรน่า เช่น การสนับสนุนเครื่องมือและบุคลากรทางการแพทย์
ประการที่สอง คือ อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์	ห้ามมิให้มีการลักลอบค้าสัตว์ป่าระหว่างประเทศเพราะเป็นสาเหตุต้นตอของเชื้อไวรัสโคโรน่า
ประการที่สาม คือ ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าและภาษีศุลกากร	ห้ามนำเข้าสินค้าบางประเภทเพราะเป็นมาตรการที่จำเป็นในการปกป้องคุ้มครองชีวิต สุขภาพอนามัยของมนุษย์
ประการที่สี่ คือ หลักจรรยาบรรณการท่องเที่ยงโลก	ผู้ประกอบการสถานที่พักต้องจัดทำมาตรการเชิงป้องกันไวรัสแก่นักท่องเที่ยวรวมถึงพนักงานของผู้ประกอบการในสถานประกอบการท่องเที่ยว

มาตรการทางกฎหมายภายในประเทศไทย

ประการแรก ได้แก่ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ตามกฎหมายระหว่างประเทศนั้นรัฐมีอำนาจอธิปไตยที่จะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรได้ อำนาจอธิปไตยที่ว่านี้แสดงออกโดยผ่านกฎหมายคนเข้าเมือง (Immigration Law) ซึ่งทุกประเทศก็มีกฎหมายเช่นว่านี้ การควบคุมคนต่างด้าวเพื่อสกัดการแพร่เชื้อโรคนี้อาจควบคุมทั้งขาเข้า (Entering) และขาออก (Leaving) โดยหากพบคนต่างด้าวที่สงสัยว่าอาจติดเชื้อก็อาจมีการกักกันผู้นั้นได้ สำหรับกฎหมายไทยคือ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 12 และมาตรา 44 โดยกฎหมายฉบับนี้จะกำหนดคุณสมบัติของคนต่างด้าวไว้ว่าหากมีคุณสมบัติบางอย่างจะเข้ามาในราชอาณาจักรไทยไม่ได้ และหนึ่งในนั้นก็คือเรื่องสุขอนามัยตาม มาตรา 12 เพื่อป้องกันโรคติดต่อโดยให้ใช้แพทย์ตรวจคนเข้าเมือง กฎหมายฉบับนี้จึงมีบทบาทสำคัญในการห้ามมิให้คนต่างด้าวที่ติดเชื้อไวรัสไวรัสโคโรนาหรือเป็นโรคติดต่ออื่นๆเข้ามาในราชอาณาจักรไทย (Immigration Bureau, 1979)

ประการที่สอง ได้แก่ พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 กฎหมายฉบับนี้ถือว่าเป็นกฎหมายอนุวัติการกฎอนามัยระหว่างประเทศ (International Health Regulation: IHR) ที่ออกโดยองค์การอนามัยโลกเมื่อปี พ.ศ. 2005 โดยมีสาระสำคัญคือมีการกำหนดมาตรการเฝ้าระวังโดยมีหน่วยงานกลางเพื่อทำหน้าที่ประสานงานกับองค์การอนามัยโลก เช่น มาตรการแยกกักและกักขัง มาตรการสุขอนามัยเกี่ยวกับการสัญจรระหว่างประเทศทั้งทางเรือและอากาศยาน ทั้งนี้ มาตรา 42 บัญญัติว่า ในกรณีที่พบว่าผู้เดินทางเป็นหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นโรคติดต่ออันตราย โรคระบาด หรือพาหะนำโรค ให้เจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อซึ่งประจำด่านควบคุมโรคติดต่อระหว่างประเทศมีอำนาจสั่งให้บุคคลดังกล่าวถูกแยกกัก กักกัน คุมไว้สังเกต หรือได้รับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค เป็นต้น (Department of Disease Control, 2020)

ภาพที่ 8 นักท่องเที่ยวชาวจีนสวมหน้ากากป้องกันที่ศาลท้าวมหาพรหมในใจกลางกรุงเทพมหานคร

ที่มา: Bangkok Post Press (2020)

ประการที่สาม ได้แก่ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (OCS, 2020) พร้อมข้อกำหนด 16 ข้อ (Marketeer News, 2020) เป็นอีกหนึ่งเครื่องมือสำคัญที่นำมาใช้สกัดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรน่า โดยมีใจความสำคัญ คือ ข้อกำหนดทั้ง 16 ข้อนั้นเป็นมาตรการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมโรคไวรัสโคโรน่าอย่างเข้มงวดทั่วประเทศ โดยรัฐจะดำเนินการลงโทษประชาชนผู้ที่กระทำความผิดหรือละเมิดกฎหมายหากฝ่าฝืน รวมถึงการลงโทษพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ได้แก่ การห้ามประชาชนเข้าไปในพื้นที่หรือสถานที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคโควิดตามมติคณะรัฐมนตรีและผู้ว่าราชการทั่วประเทศ เป็นต้น ตลอดจนการปิดสถานที่เสี่ยงต่อการติดต่อโรค

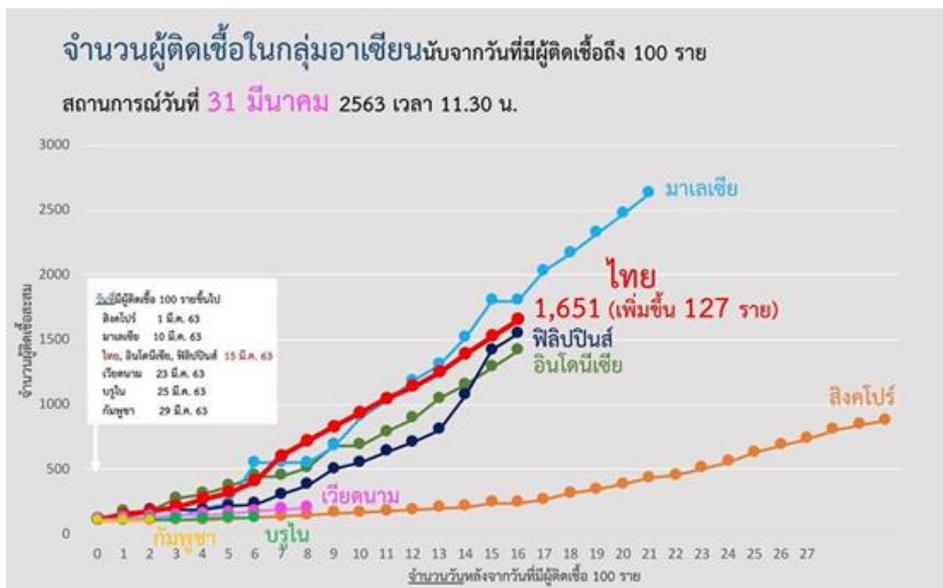
เช่น สนามมวย สนามกีฬา สนามแข่งขัน สนามเด็กเล่น สนามม้า ฝั้ว สถานบริการ สถานประกอบการ สปา สถานที่ออกกำลังกาย สถานบันเทิง แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ พิพิธภัณฑ์สถาน ห้างสรรพสินค้า ห้องสมุดสาธารณะ ศาสนสถาน สถานีขนส่งหรือโดยสาร ตลาดสด ห้างสรรพสินค้า เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามอาจเพิ่มกำหนดเงื่อนไขและเงื่อนไขหากมีความจำเป็น เช่น การออกมาซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค และการเดินทางไปพบแพทย์ (OCS, 2020)

นอกจากนี้รัฐบาลยังมีมาตรการปิดช่องทางเข้ามาในราชอาณาจักรไม่ว่าจะเป็น การเข้ามาโดยวิธีการใดก็ตาม หรือจุดผ่อนปรนตามกฎหมายว่าด้วยโรคติดต่อและ กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เว้นแต่เป็นกรณีฉุกเฉิน เช่น รถขนส่งสินค้าอุปโภคบริโภค บุคคลในคณะทูต คณะกงสุล องค์การระหว่างประเทศ รวมไปถึงผู้ที่มีสัญชาติไทยอาศัย ในต่างประเทศและต้องการกลับเข้ามาในราชอาณาจักรจำเป็นต้องมีหนังสือรับรองหรือ มีใบรับรองแพทย์ระยะเวลาไม่เกิน 72 ชั่วโมงก่อนการเดินทาง จากสถานทูตไทยหรือ สถานกงสุลไทยในประเทศที่พำนักเพื่อยืนยันว่า ตนเองมีสุขภาพเหมาะสมต่อการ เดินทางทางอากาศ (Fit to Fly Health Certificate) และเมื่อเข้ามาในราชอาณาจักร ไทยแล้วต้องปฏิบัติตามมาตรการกักตัวเพื่อป้องกันโรค 14 วันอีกด้วย มาตรการสำหรับ ชาวต่างชาติที่มีได้มีกิจการงานปกติหรือถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรยังคงอยู่ใน ราชอาณาจักรต่อไปได้ โดยให้กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย และ สำนักงานตำรวจแห่งชาติเข้มงวดในการตรวจลงตราหรือออกวีซ่า (OCS, 2020)

อีกข้อกำหนดที่สำคัญ คือ ห้ามมิให้ประชาชนกักตุนสินค้า รวมถึงยาเวชภัณฑ์ อาหาร น้ำดื่ม สินค้าอื่นที่จำเป็นต่อการอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวัน ตลอดจนการ กำหนดปริมาณจัดจำหน่ายต่อคน เช่น ไข่ไก่ หน้ากากอนามัย รวมถึงสินค้าที่จะส่งออก ไปนอกราชอาณาจักรให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด และห้ามมิให้มีการชุมนุม การทำกิจกรรม หรือการมั่วสุมกันในสถานที่แออัด ห้ามยุยงบิดเบือนข้อมูลข่าวสารทาง ราชการ เป็นต้น (OCS, 2020)

ประการที่สี่ ได้แก่ ประกาศท้องถิ่นแต่ละจังหวัด เรื่อง คำสั่งศูนย์บริหาร สถานการณ์โควิด-19 ของจังหวัดที่ได้รับผลกระทบอย่างหนัก เช่น จังหวัดสระแก้ว

จังหวัดยะลา จังหวัดภูเก็ต จังหวัดปัตตานี จังหวัดตาก และจังหวัดนราธิวาส โดยส่วนใหญ่จะมีใจความสำคัญคือ ห้ามเดินทางเข้าและออกของประชาชนเพื่อเป็นการยับยั้งการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาไปสู่วงกว้างเนื่องจากการควบคุมพื้นที่เสี่ยงหรือการปิด lockdown นั้นจะช่วยลดอัตราการแพร่เชื้อลง ดังนั้นหน่วยงานท้องถิ่นในต่างจังหวัดได้ออกมาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมป้องกันการแพร่ระบาดของโรคอย่างเข้มงวด และช่วยลดโอกาสการแพร่ระบาดของโรคในสถานที่ต่างๆ (Daily News, 2020).

ภาพที่ 9 จำนวนผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนาในกลุ่มประเทศอาเซียน ของวันที่ 31 มีนาคม 2020

ที่มา: National Research Council of Thailand (2020)

ตัวอย่างเช่น จังหวัดยะลา ได้ประกาศระงับการเดินทางเข้าออกโดยระบุว่า เนื่องด้วยปัจจุบันมีการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (Covid-19) ในหลายอำเภอและพบการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ป่วยอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงได้วางมาตรการทางกฎหมาย

โดยมีใจความสำคัญอยู่ 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง ห้ามประชาชนเดินทางเข้าหรือออกพื้นที่เสี่ยงที่กำหนดตามประกาศ จำนวน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองยะลา อำเภอรามัน อำเภอบันนังสตา อำเภอธารโต แต่มาตรการทางกฎหมายก็ยังมีข้อยกเว้นเหตุจำเป็นไว้ เช่น ประชาชนสามารถเข้าออกพื้นที่เสี่ยงได้หากเพื่อประโยชน์ในการรักษาพยาบาล การทำให้ปลอดภัยจากเชื้อโรค การป้องกันโรค การขนส่งสินค้าที่จำเป็น เช่น สินค้าอุปโภค บริโภค ตลอดจนการไปรษณีย์ และอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์ของโรงพยาบาล รวมไปถึงยานพาหนะเพื่อการกู้ชีพ กู้ภัยฉุกเฉิน รถพยาบาล และยานพาหนะของทางราชการ หรือได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อ ประการที่สองซึ่งถือว่าเป็นมาตรการจำกัดการเดินทางโดยเฉพาะของผู้ที่ติดเชื้อและบุคคลที่มีเหตุต้องสงสัยว่าเป็นโรคติดต่ออันตราย คือ ห้ามเดินทางเข้าออกหมู่บ้านหรือที่เอกเทศ และหรือห้ามข้ามเขตพื้นที่จังหวัดยะลา เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อ กล่าวโดยสรุปคือประกาศท้องถิ่นแต่ละจังหวัดมีขึ้นเพื่อปกป้องประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยของตนเองจากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาไปสู่วงกว้าง ซึ่งวางมาตรการทางกฎหมายนำมาบังคับใช้กับบุคคล 2 กลุ่ม คือ ประชาชนทั่วไปและผู้ติดเชื้อและบุคคลที่ต้องสงสัยว่าเป็นโรค (Daily News, 2020) ที่สำคัญกฎหมายยังปิดช่องว่างไม่ให้ประชาชนใช้สิทธิโต้แย้งตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการ ทางปกครอง พ.ศ 2539 (OCS, 2020) เพราะเนื่องจากเป็นกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน หากปล่อยให้ล่าช้าไปจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่สาธารณชน หรือกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ หากผู้ใดฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ และหรือเป็นความผิดตามมาตรา 52 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับอีกด้วย (OCS, 2020)

อีกหนึ่งจังหวัดที่ใช้มาตรการกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ คือ จังหวัดสมุทรสาครเพราะเนื่องจากเป็นพื้นที่เสี่ยงของตลาดแรงงานต่างด้าวมากกว่าสี่แสนคน และเป็นจุดศูนย์กลางสำคัญทางเศรษฐกิจที่มีแรงงานพลัดถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่เป็น

จำนวนมาก จึงถือเป็นปัจจัยเสี่ยงที่จะมีการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนาไปในวงกว้าง โดยประกาศคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดสมุทรสาคร เรื่อง การป้องกันโรคไวรัสโคโรนาโดยผู้ว่าราชการจังหวัด มีใจความสำคัญคือ ให้ประชาชนทุกคนภายในจังหวัดสมุทรสาครสวมหน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้าทุกครั้งที่ออกจากบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปฏิบัติงานในร้านค้า ร้านอาหาร ตลาด สถานประกอบการ หากประชาชนไม่สวมหน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้าแล้ว สามารถปฏิเสธการให้บริการได้ รวมทั้งต้องมีจุดคัดกรองอุณหภูมิก่อนเข้าอาคาร การวางแอลกอฮอล์เจลไว้ให้บริการ โดยเว้นระยะห่างตามมาตรการทางสังคม (Social Distancing) หากประชาชนฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งฉบับนี้จะต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 20,000 ตามมาตรา 34 (6) แห่งพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 (Department of Disease Control, 2020) นอกจากนี้ยังออกประกาศอื่นๆ ตามมาอีก อาทิ การปิดสถานที่ให้บริการ เช่น สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงจะเปิดให้บริการตั้งแต่เวลา 05.00-22.00 น. เท่านั้น ส่วนสถานที่สำคัญทางศาสนาก็ให้งดจัดกิจกรรมหรืองานประเพณีเพื่อไม่ให้เกิดการรวมตัวของประชาชนเป็นจำนวนมาก (Public Relations Office, 2020)

สำหรับมาตรการสุขอนามัยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรในอาเซียน (Association of South East Asian Nations : ASEAN) พบว่า การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาส่งผลกระทบต่อทางด้านเศรษฐกิจและปัญหาสุขภาพของประชากรทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยบางประเทศเริ่มมีการพูดถึงมาตรการชั่วคราวห้ามนำเข้าหรือจำกัดการนำเข้าผลิตภัณฑ์จากสัตว์และสินค้าเกษตรจากจีน เช่น มาเลเซีย และอินโดนีเซีย สำหรับประเทศไทยเป็นทั้งประเทศต้นทาง ระหว่างทาง และประเทศปลายทางของการเคลื่อนย้ายประชากรและสินค้า เช่น อาหาร สารเคมี เครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้กัมมันตรังสีและนิวเคลียร์ รวมทั้งสัตว์ข้ามประเทศผ่านช่องทางเข้าออกต่างๆ ทั้งที่เป็นด่านถาวร ด่านชั่วคราว หรือจุดผ่านแดนที่ไม่มีด่านตั้งอยู่ซึ่งมีจำนวนมากทั่วประเทศ จึงก่อให้เกิดความเสี่ยงด้านสาธารณสุขและภาวะอันตรายด้านสาธารณสุขที่อาจก่อให้เกิดภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ ฉะนั้นทุกประเทศในอาเซียนต้องร่วมมือกันพัฒนาสมรรถนะของตนให้มีความพร้อมและเฝ้าระวังภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุข

ระหว่างประเทศจึงทำให้การใช้กฎหมายด้านสาธารณสุขมีประสิทธิภาพ ตลอดจนในทางปฏิบัติกรมมีห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ที่ดี การมีช่องทางเข้าออกประเทศที่มีมาตรฐานตามกฎหมายระหว่างประเทศจะช่วยให้ประชากรในอาเซียนมีความปลอดภัย และยังส่งผลต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจร่วมการค้าเสรีอาเซียน (Department of Disease Control, 2005)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายภายใน

มาตรการทางกฎหมายภายใน	ประเด็นสำคัญ
ประการแรก คือ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522	ห้ามมิให้คนต่างด้าวที่ติดเชื้อเข้ามาในอาณาจักรไทย และปิดทุกช่องทางเข้ามาในราชอาณาจักร
ประการที่สอง คือ พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558	ให้พนักงานควบคุมโรคติดกักกันผู้ต้องสงสัยว่าติดเชื้อไว้ควบคุมดูอาการหรือได้รับภูมิคุ้มกัน
ประการที่สาม พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548	เจ้าหน้าที่รัฐจะดำเนินการลงโทษผู้ที่กระทำความผิดหรือละเมิดกฎหมายหากฝ่าฝืนข้อกำหนด 16 ข้อและประกาศเคอร์ฟิว
ประการที่สี่ ประกาศท้องถิ่นในแต่ละจังหวัด	ห้ามเดินทางเข้าออกและการปิด lockdown ในพื้นที่เสี่ยงรวมถึงให้ทุกคนสวมหน้ากากอนามัย หากฝ่าฝืนมีโทษปรับ

บทสรุป

การระบาดของเชื้อโรคไวรัสโคโรนาในครั้งนี้เป็นบททดสอบอีกครั้งของกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายไทยเพราะรัฐจำเป็นต้องหาความสมดุลย์ระหว่างประโยชน์ด้านสุขภาพ (Health Benefits) ของประชากรและคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Value) ของประเทศที่มีรายได้หลักมาจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การค้าระหว่างประเทศ การขนส่งทางอากาศ ดังนั้นกฎหมายอนามัยระหว่างประเทศฉบับใหม่ และกฎหมายอื่นๆ จึงเป็นหลักการสำคัญในการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาได้อย่างมีประสิทธิภาพให้กับรัฐ แต่อย่างไรก็ดีในทางปฏิบัติการตัดสินใจในเรื่องนี้ก็ไม่ง่ายนักเพราะรัฐบาลจะต้องมีการประเมินอย่างรอบด้านที่แข่งขันกับเวลาที่มีอยู่อย่างจำกัด หากเป็นไปได้รัฐทุกรัฐยังคงปรารถนาสร้างความสมดุลย์ทั้งสองแนวทางระหว่างสุขภาพอนามัยของมนุษย์ (Health Benefits) กับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของรัฐควบคู่กันไป (Economic Value) โดยจะเห็นได้จากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาครั้งนี้ซึ่งส่งผลกระทบอย่างลึกซึ้งทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยนานาชาติทั้งที่เป็นภาคีและไม่ได้เป็นภาคีสมาชิกขององค์การอนามัยโลกต่างร่วมมือกันเพราะทุกประเทศยังคงต้องพึ่งพาเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนในหลายๆ ด้าน เช่น การยุติการผลิตเครื่องบิน A320 ชั่วคราว การลดการผลิตสินค้าอุปโภคบริโภค ตลอดจนสินค้าแบรนด์เนมและเทคโนโลยีโดยหลังจากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาสงบลงแล้ว ย่อมเป็นเรื่องที่ชัดเจนแล้วว่าจะมีวิกฤติแบบนี้กำลังรอเกิดขึ้นอยู่ข้างหน้าแต่หากทุกประเทศยังมีเวลาในการรับมือกับสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในอนาคต

References

- Bangkok Post Press. (2020). *Human transmission of coronavirus confirmed in Thailand*. Retrieved from <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1847884/human-transmission-of-coronavirus-confirmed-in-thailand>
- Bank of Thailand. (2020). *This time is different*. Retrieved from https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_18Mar2020.aspx
- Basavaraj, K. (2020). *Karnataka: Youngsters caught violating lockdown have a lesson stamped on forehead*. Retrieved from <https://timesofindia.indiatimes.com/city/hubballi/youngsters-caught-violating-lockdown-have-a-lesson-stamped-on-forehead/articleshow/74900384.cms>
- Blanchard, B. (2020). *Parties unite over Taiwan's exclusion from WHO anti-virus planning*. Retrieved from <https://www.reuters.com/article/us-china-health-taiwan/parties-unite-over-taiwans-exclusion-from-who-anti-virus-planning>
- Bloomberg Press. (2020). *World's top disease fighter engages*. Retrieved from <https://www.bloomberg.com/news/features/2020-02-23/coronavirus-news-who-director-general-races-against-time>
- Cheng, J., & Wong, C. H. (2020). *As virus spreads, isolated Taiwan risks being a Loophole in war on epidemics*. Retrieved from <https://www.wsj.com/articles/taiwan-virus-case>
- Choi, K. J. (2007). A journey of a thousand leagues: From Quarantine to International Health Regulations and Beyond. *U. Pa. J. Int'l L.*, 29, 989.

- Chokevivat, V., & Posayanonda, T. (2009). International ethical guidelines for biomedical research involving human subjects of the Council for International Organizations of Medical Sciences.
- Daily News. (2020). *The Covid-19 virus pandemic: 6 6 provincial governors ordered shut down the city*. Retrieved from <https://www.dailynews.co.th/regional/766091>
- Department of Disease Control. (2005). *Answering questions about the International Health Regulations 2005*. Retrieved from https://www.nno.moph.go.th/epidnan/downloads/laws/IHR_20140428.pdf
- Department of Disease Control. (2020). *Communicable Diseases Act B.E. 2558*. Retrieved from <https://library2.parliament.go.th/.pdf>
- Duffy, R., & Smith, M. (2004). *The ethics of tourism development*. Routledge.
- Fennell, D. A. (2014). Exploring the boundaries of a new moral order for tourism's global code of ethics: An opinion piece on the position of animals in the tourism industry. *Journal of Sustainable Tourism*, 22(7), 983-996.
- Gray, K. R. (2008). Brazil: Measures affecting imports of retreaded tyres. *American Journal of International Law*, 102(3), 610-616.
- Hilf, M. (2001). Power, rules and principles-which orientation for WTO/GATT law? *Journal of International Economic Law*, 4(1), 111-130.
- Howse, R., & Tuerk, E. (2001). The WTO impact on internal regulations-a case study of the Canada-EC asbestos dispute. *The EU and the WTO: Legal and Constitutional Issues, 2001*, 283.

- Immigration Bureau. (1979). *Immigration Act B.E. 2522*. Retrieved from <https://www.immigration.go.th/law>
- Marketeer News. (2020). *Emergency decree issue No. 1*. Retrieved from <https://marketeeronline.co/archives/154389>
- Ministry of Agriculture and Cooperatives. (2020). *Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora*. Retrieved from https://www2.moac.go.th/ewt_news.php?nid=198&filename=index
- National Research council of Thailand. (2020). *News: The number of people infected with Covid-19*. Retrieved from <https://www.nrct.go.th/news>
- Office of the Council of State OCS. (2020). *Administrative procedure act, B.E. 2539*. Retrieved from <http://web.krisdika.go.th/data/outsidedata/outside16/file/2539.pdf>
- Office of the Council of State OCS. (2020). *Emergency decree on public administration in emergency situation, B.E. 2548*. Retrieved from <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%A1119/%A1119-20-2548-a0001.pdf>
- Piyawattapanit, P. (2020). *Corona virus and legal measures*. Retrieved from <https://prachatai.com/journal/2020/02/86373>
- Public Relations Office of Samut Sakhon Province. (2020). *Statement of the communicable disease from Samut Sakhon Province's Committee*. Retrieved from <http://www.oic.go.th/infocenter11/1106>
- Radio France Internationale. (2020). *Modi apologises for 'harsh' lockdown amid violent police enforcement*. Retrieved from

<http://www.rfi.fr/en/international/20200329-modi-apologises-for-harsh-coronavirus-lockdown-amid-violent-police-enforcement-beatings-covid-19>

Sidiq, N. (2020). *COVID-19 information blackout hitting Kashmir hard.*

Retrieved from <https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/covid-19-information-blackout-hitting-kashmir-hard/1774154>

Tandon, K. (2020). *Coronavirus: The legal framework behind lockdown, curfew, and quarantine.* Retrieved from

<https://www.barandbench.com/author/kunal-tandon>

Times Now News. (2020). Coronavirus Jammu news: Police in Jammu are nabbing people and shaming them for violating the lockdown orders. Retrieved from <https://www.timesnownews.com/india/article/corona-lockdown-violator-stamp-on-forehead-jammu-police-s-punishment-for-violating-lockdown/569881>

Toebes, B. (2015). International health law: An emerging field of public international law. *Indian Journal of International Law*, 55(3), 299-328.

Wacharapluesadee, S. (2016). Active surveillance of novel human betacoronavirus in bats. Health Systems Research Institute.

Wattanasareekhun, P. (2020). *Where did Wuhan people travel?* Retrieved from <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/863308>

Workpoint News. (2020). *Rating 20 airports that Wuhan people fly the most.* Retrieved from <https://workpointnews.com/2020/01/23/wuhan-tianhe-airports>

World Health Organisation WHO. (2020). *About WHO.* Retrieved from <https://www.who.int/about>

- World Health Organisation WHO. (2020). *China leaders discuss next steps in battle against coronavirus outbreak*. Retrieved from <https://www.who.int/news-room/detail/28-01-2020-who-china-leaders-discuss-next-steps-in-battle-against-coronavirusoutbreak>
- World Health Organisation WHO. (2020). *Coronavirus: Thailand*. Retrieved from <https://www.who.int/thailand/health-topics/coronavirus>
- World Health Organisation WHO. (2020). *International Health Regulations Emergency Committee on novel coronavirus in China*. Retrieved from <https://www.who.int/international-health-regulations-emergency-committee-on-novel-coronavirus-in-china>
- World Health Organisation WHO. (2020). *Novel coronavirus (2019-nCoV)*. Retrieved from <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>
- World Health Organisation WHO. (2020). *Statement on the second meeting of the International Health Regulations*. Retrieved from [https://www.who.int/emergency-committee-regarding-the-outbreak-of-novel-coronavirus-\(2019-ncov\)](https://www.who.int/emergency-committee-regarding-the-outbreak-of-novel-coronavirus-(2019-ncov))
- World Health Organisation WHO. (2020). *What we do*. Retrieved from <https://www.who.int/about/what-we-do>
- World Trade Organisation WTO. (2020). *The GATT years: From Havana to Marrakesh*. Retrieved from <https://www.wto.org/english/htm>
- Worldometers. (2020). *Confirmed Cases and Deaths by Country, Territory, or Conveyance*. Retrieved from https://www.worldometers.info/coronavirus/?fbclid=IwAR2UgycDn8i64zB71xUGm5svanZxQEI_U6lEEzgiNRtMnVLtBQtyKqPW_e8